NĚKTERÉ VZÁCNOSTI Z RODU TRIPLAX PAYK.

(COLEOPTERA EROTYLIDAE)

Zdeněk Švec

Druhy rodu Triplax Payk. patří mezi našimi mykofilními brouky k těm zajímavějším, sběratelsky pak k nejatraktivnějším vzhledem ke své nápadné kombinaci barev, velikosti 3,0 - 6,5 mm, snadnému určování a v neposlední řadě i proto, že rod zahrnuje škálu druhů od běžných až k těm, které jsou nalézány ojediněle.

V průběhu posledních několika let jsem sbíral některé druhy, které jsou podle literatury (např. Freude, Harde, Lohse 1977) pokládány ve střední Evropě za vzácné až velmi vzácné a o jejich bionomii jsou jen kusé informace.

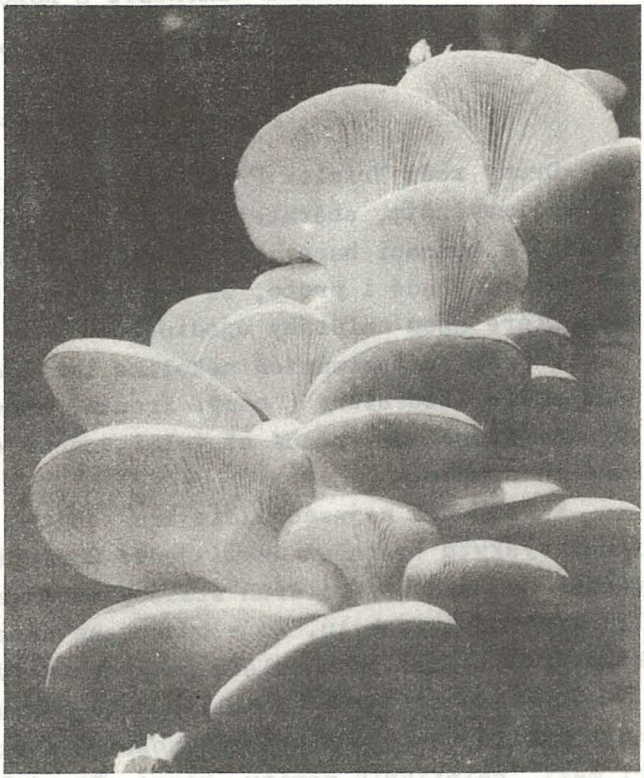
K rozhodně nejvzácnějším lze počítat Triplax collaris (Schall.) o jehož výskytu na našem území ještě Horion(1960) pochybuje a ve střední Evropě jej uvádí jako druh stále více mizející, který má jen málo, reliktních míst výskytu. Moje opakované nálezy na jižní Moravě (např.Mikulov 24.5.1981) jsou dalším potvrzením výskytu tohoto druhu u nás.

Triplax collaris (Schall.) jsem sbíral nebo evidoval (ponechával na lokalitách) v překvapivém množství exemplářů, což naznačuje, že patří mezi "relativní" rarity, které při znalosti lokality, živné rostliny a okolností výskytu lze nalézat. Ve všech případech jsem brouky zjistil na hlívě plátkové - Pleurotus cornucopiae Paul ex Fr., která má celkem vyhraněné nároky na stanoviště. Roste v teplých oblastech státu převážně v původních lesích lužního, pralesního typu na pařezech listnáčů (dub, lípa aj.), řídčeji na uschlých stojících stromech s dostatečně vlhkým dřevem do doby než opadá kůra, a to převážně zjara, ale i až do časného podzimu.

Hlívy jsou vůbec častými hostitelskými organismy pro brouky rodu Triplax Payk. a nejen pro ně. Tak na hlívě plicní - Pleurotus pulmonarius (Fr.) Quél.(viz foto 1) jsem zaznamenal Triplax rufipes (F.), který je udáván citovanými literárními prameny jako vzácný montánní a subalpinní druh. Jeho nároky na stanoviště zřejmě nebudou tak vyhraněné soudě podle některých lokalit ve Středočeském kraji, na kterých jsem Triplax rufipes (F.) sbíral. Patří mezi ně kupř. Lužná a Praha (naposled Olšanská hřbitovy opakovaně v červenci 1982). Hlíva plicní preferu-

Obr. 1
Hlíva plicní
Pleurotus pulmonarius
(Fr.) Quél

Foto Ing.K.Kunc

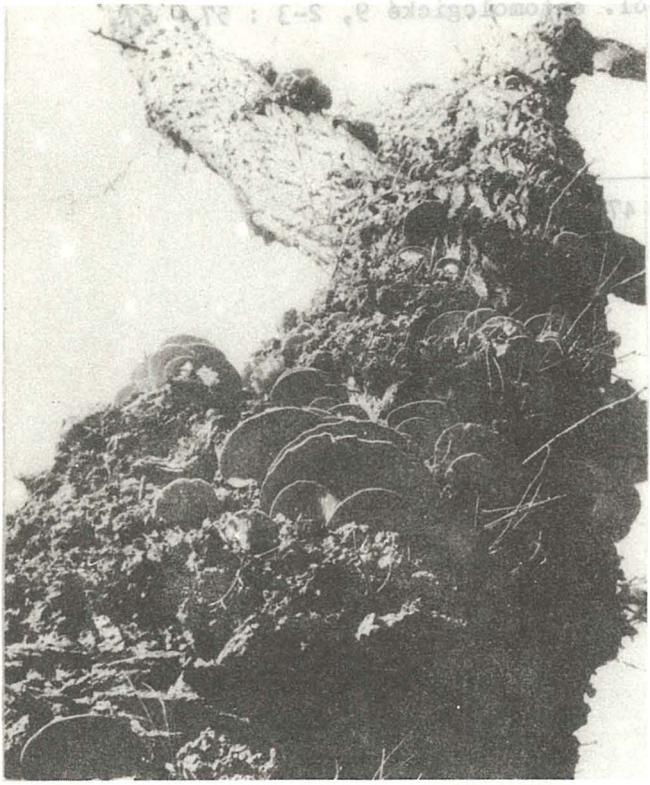

je na rozdíl od hlívy plátové západní část území a to opět starší porosty i např. parky, aleje ap., kde roste na stojících odumřelých listnáčích (např. buk, lípa ap.). Mimo Triplax rufipes (F.) jsem na hlívě plicní sbíral i Triplax russica (L.) např. Staré Splavy 30.8.1980 a to ve společnosti některých jiných vzácných brouků - Amphicyllis globiformis Sahlb., Triphyllus bicolor (F.), Mycotophagus multipunctatus F., Tetratoma fungorum F. a řady dalších mykofilních brouků.

Na dalším druhu hlívy - hlívě ústřičné Pleurotus ostreatus (Jasq. ex Fr.) Kumm. (viz foto 2) jsem nalezl kromě Triplax russica (L.) ještě další běžný druh Triplax aenea (Schall.).

Naproti tomu Triplax lepida (Fald.) dává, podle mých zkušeností přednost zcela jinému rodu hub - choroši plástvovému - Polyporus anisoporus Del. ex Fr., drobné houbičce žijící na odumřelém dřevě listnáčů (např. dub, třešeň ap.) téměř výlučně na jaře (květen) v teplých oblastech státu, které jsou charakterizované panonskou květenou. Brouka jsem opakovaně nalézal na jižní Moravě u Pouzdřan (např. 22.5.1981) a na Slovensku (Ipelské Ulany 31.5.1980).

Brouky rodu Triplax Payk., zejména ty méně vzácné jsem nalezl i na dalších druzích hub. Mimo jejich fruktifikační období lze imaga nalézt i pod kůrou a pod. Nejjistější metodou sběru je však vyhledávání plodnic příslušných druhů hub, což při znalosti okolností jejich výskytu není tak obtížné. Při pěstování imag z larev je potřeba znát některé

Obr. 2

Hlíva ústřičná
Pleurotus ostreatus
(Jacq. ex Fr.) Kumm.
na stojícím uschlém
topolu.

Foto Ing. J. Baier

jejich specifické nároky. Vzhledem ke konzistenci hlív je nezbytné udržovat plodnice v částečně vláčném stavu (nikoli mokrém) a larvám nutno poskytnout možnost zakuklení. Např. larvy Triplax russica (L.) se kuklí pod kůrou stromu na němž houba roste, Triplax rufipes (F.) v půdě. Pěstování brouků tohoto rodu je jen o něco obtížnější než druhů žijících v "tvrdých choroších" a osvědčilo se mi jako nejefektivnější způsob, pomocí něhož jsem získal bohatý druhový a početně hojný srovnávací materiál.

Zusammenfassung

Der Autor befasst sich mit den Funden einiger interesanter Käfer aus dem Gattung Triplax Payk. Bemerkswert sind besonders die Funden von Triplax collaris (Schall.) und die ökologische Angaben.

Literatura

Freude H., Harde K.W., Lohse G.A., 1967 : Die Käfer Mitteleuropas 7, Goecke a Evers, Krefeld

Horion A., 1960 : Faunistik der Mitteleuropäischen Käfer VII, I.T. Aug. Feyel Überlingen - Bodensee

Strejček J., 1973 : Nové nebo jinak zajímavé druhy brouků z Čech a Moravy, Zprávy Čs. spol. entomologické 9, 2-3 : 57 - 67, Praha

Adresa autora :

Ing. Zdeněk Švec, Žerotínova 47, 130 00 Praha 3

V Ý Z V A

Původně východoasijský drabčík Philonthus spinipes Sharp se během několika posledních let rozšířil do východní a střední Evropy, několik jedinců bylo zjištěno i v Československu (sdělení v Acta ent. bohemoslov. je v tisku). Jde o poměrně velký druh (délka kolem 15 mm), který má červené krovky. Při určování podle dostupných klíčů může být zaměněn za Philonthus nitidus (Fabr.), má však světlé tibie a tarsy.

Dr. J. Máca, Okresní muzeum, 392 01 Soběslav, žádá o sdělení dalších nálezů, případně provede revizi dokladových jedinců.